

LEFAPHA LA THUTO LA GAUTENG

TLHATLHOBO YA MAKGAOLAKGANG

OCTOBER / NOVEMBER 2005
OKTOBER / NOVEMBER 2005

SETSWANA PUO YA NTLHA
SEEMOGODIMO
(Pampiri ya Boraro)

NAKO: diura tse 2 ½

MADUO: 120

DITAOLO:

- Pampiri e, e na le dikarolo tse THARO e leng A, B le C.
  - Araba dipotso go tswa mo dikarolong tse di farologaneng
  - Mo go karolo ya **C** thopha buka e le nngwe fela: **Ntlhabele Dinaane** kgotsa **Mmualebe**.
  - Dirisa dipalo tse di maleba go ya ka dipotso.
  - Araba dipotso jaaka di boditswe.
-
-

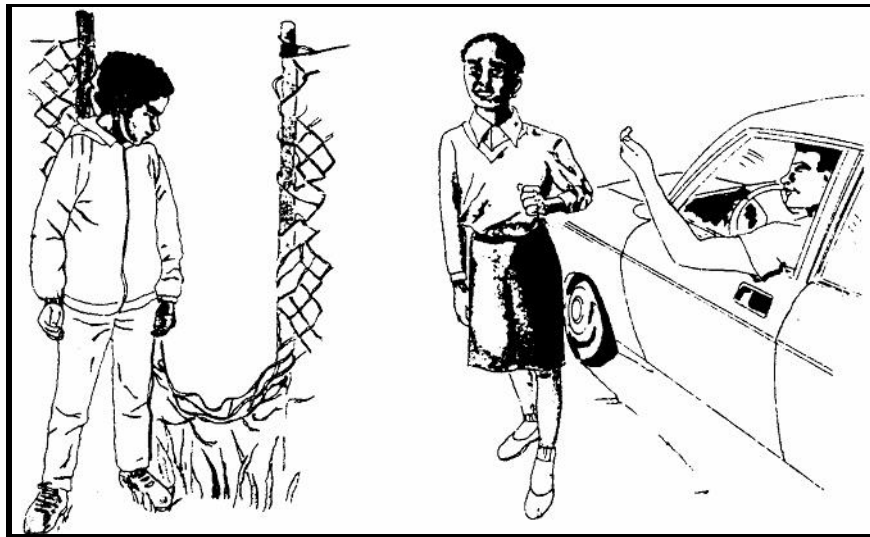
KAROLO YA A
TLHAMO
POTSO 1

Kwala tlhamo ya boleele jwa ditsebe tse PEDI ka NNGWE ya ditlhogo tse di latelang:

- 1.1 Leba setshwantsho se se latelang sa lefelo la tsholo ya batsofe. A o itumedisiwa ke tshwaro ya bona mo lefelong le? Neelana ka maikutlo a gago o sa lebane diphetogo tse o ka di lereng go le tokafatsa.

- 1.2 Kwala tlhamo e mo go yona o tthalosang gore petelelo ke eng, dikakanyo tsa setšhaba ka ga yona, ditlamorago tsa yona le gore mmuso o dire eng go thibela se.
- 1.3 Kwala tlhamo ka sethogo se: Aferika Borwa ke mofenyi wa sejana sa 2010.
- 1.4 Barutegi ba ganetsana le ntlha ya gore thelebišene e dira gore bašwa e nne batsaya karolo ba ba sa tshwaeleng. Kwala tlhamo ya mmuisano o lebile tlhagiso e ka matlhakore oo mabedi.
- 1.5 O ikaeletse go ithutela tiro nngwe kwa moseja fa o fetsa lokwalo lwa gago lwa materiki. Kwala tlhamo ka ga sethogo se “Nna ke ya go tthabolola setšhaba”. Tota o kgathilwe ke eng, o ya go simolola kae go siamisa?
- 1.6 Kwala tlhamo e e tthabosang, e e gogelang kgotsa e e molodi ka seane se se latelang: “Bontle bo na le dibelebejane”.
- 1.7 Leba setshwantsho se se latelang mme morago o kwale tlhamo ka ga sona. Mokgweetsi o leka go ngoka mosetsana go mo pega. Itlhokomele!!.....

MADUO A KAROLO YA A: [40]

KAROLO YA B
DIKWALWANA
POTSO 2

Araba potso e le NNGWE fela, mme boleele jwa karabo ya gago e nne tsebe e le NNGWE.

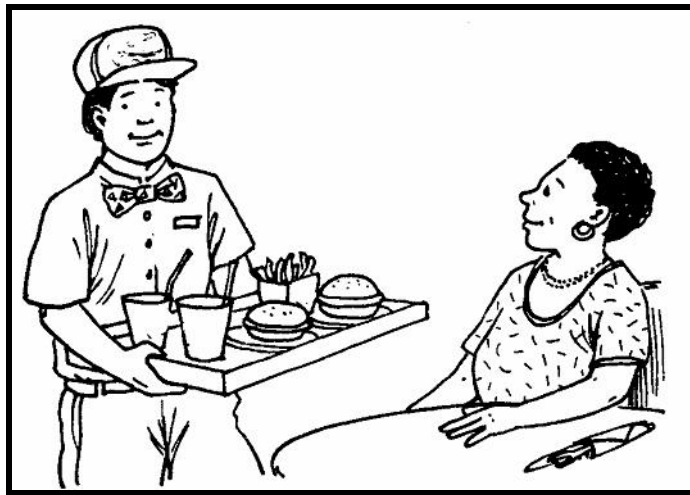
- 2.1 O ne o emetse sekolo sa ga lona mo phadisanong ya projeke ya saense e e neng e tshwerwe mo nakong e e fetileng. O mofenyi; o ikutlwa jang? Kwalela tsala/mogoemanokeng mongwe yo o go thusitseng ka maele **lekwalo**, o mo leboge.

- 2.2 Baagi ba itseela molao mo matsogong ka ba lapsiwa ke bogodu bo bo feteletseng bo bo tihagelelang mo karolong ya lona. Kwalela motsamaisi wa seteišene sa sepodisi **lekwalo** o mo lemose mabapi le ntlha e. (20)

POTSO 3

Araba potso e le NNGWE fela mo potsong e.

- 3.1 Leba setshwantsho se se fa tlase, mme morago o kwale **pegelo** o e lebise go motsamaisi wa lebenkele lengwe la dijo, o ngongorege ka nako e telele ya go leta dijo.

- 3.2 Setlamo se o se direlang se etleetsa sekolo sengwe mo tikologong ya ga lona ka madi, le ka dilo dingwe tse di botlhokwa. Kwala **metsotso** ya pitso e mo go yona baemedi ba setlamo le sekolo ba rerisanyeng ka ga maemo a sekolo, maikaebelo a sekolo le bokamoso jwa ketleetso ya lona go sekolo.
- 3.3 O leloko la mokgatlho wa karolo ya ga lona wa polokano. O kopilwe ke modulasetulo go thadisa tsamaiso ya madi a a dirisitsweng ngogola. Neelana ka **puo** ya mothale o. (20)

POTSO 4

Araba potso e le NNGWE fela mo potsong e.

- 4.1 O katiseditswe tiriso ya komputara ke setlamo sengwe sa maemo a a kwa godimo. Ba romele **molaetsa ka selefounu** (SMS) o ba lebogele matsapa a bona.

KGOTSA

- 4.2 Romela wa losika **thelekeramo** e mo go yona o mo itsiseng ka ga mongwe wa losika yo o thuntshitsweng mme a amogetswe kwa bookelong. (10)

MADUO A KAROLO YA B: [50]

KAROLO YA C

Tlhopho potso e le NNGWE fela mo karolong ya C.

**POTSO 5
DINAANE**

Ntlhabele dinaane – Z.S. Dipale

Buisa nopollo e e fa tlase mme o arabe dipotso tse di latelang:

Bana ba dithupa

“Mma mpulele, mma mpulele”.
Mosadi a tla go bulela bana. Ba itumelela go bona mmaabona. Fa malatsi a ntse a feta, bana ba gola. Ba le barataro e ne e le basetsana ba ba itekanetseng, fa wa bosupa a ne a le segole. Ba barataro ba nyalwa, banna ba bona ba ba agela. Matlo a bona a ne a tlhomagane. Wa segole o ne a sala le mmaagwe mo lapeng. Ena o ne a sa nyalwa.
Ka letsatsi lengwe mosetsana a se ke a dira tiro ya lelapa ka tolamo. Mmaagwe a mo omanya a re:

“Tsamaya selo ke wena sa ngwana wa dithupa”

Segole sa utlwa botlhoko thata. Sa wela mo tseleng go bolelela ba bangwe mafoko a ga mmaabona. Fa a tsena fa go wa ntlha a fitlhela a feela. A opela a re:

“A o sa ntse o feelafeela motseng wa batho,
O sa ntse o feelafeela motseng wa batho,
Mme o rile re bana ba dithupa,
Mme o rile re bana ba dithupa”.

Yole a tlogela go feela. Ba salana morago. Ba fitlha mo go yo mongwe. Ba fitlhela a thuga. Ba opela ba re:

- 5.1 5.1.1 Neela mofuta wa naane e. (2)
- 5.1.2 Naane e simolola jang? (2)
- 5.1.3 Bontsi ba dinaane bo felela jang? (2)
- 5.1.4 Bana ba ne ba tswa kae fa ba kopa mmabona gore a ba bulele? (2)
- 5.1.5 Tlhalosa ka boripana ka dintlha di le THARO gore go tlile jang gore bana ba tswe mo o go kaileng mo go 5.1.4. 2x3= (6)
- 5.1.6 Mosadi o tsibositswe ke eng gore bana ba teng? (2)
- 5.1.7 Ke ka ntlha ya eng ngwana wa bosupa a tlhokile letlhogonolo la nyalo? (2)
- 5.1.8 Neela ntlha e e sa kgodiseng ka naane e. (2)

- 5.1.9 Ngwana wa bosupa o utlwisitswe bothoko ke eng? (2)
- 5.1.10 Go diragetse eng ka bana kwa bokhutlong? (2)
- 5.1.11 Ke lebaka lefe le le tlhotlheleditseng mosadimogolo go omanyana? (2)
- 5.1.12 Neela semelo sa mosadimogolo o nopola go tswa mo naaneng. (2)
- 5.1.13 Neela molaetsa wa naane e. (2)
- [30]**
- 5.2 Anela ditiragalo tsa naane e "Kgosi Keoagile" o ikaegile ka ditiragalo tsa loeto lwa morwae go tloga le go filtha kwa moseja. Karabo e se fete tsebe le halofo. **[30]**

**POTSO 6
DIKGANKHUTSHWE**

Mmualebe – R.M. Malope

- 6.1 Buisa temana e e latelang mme o itse go araba dipotso tse di latelang:

Bodiba jo bo jeleng ngwana mmaago

Tlhagale a sala a athame. Mafoko a buiwa go omanwa. "Gakologelwa, monna Tlhagale, gore Tselane le nna re nko le lemina go tloga bogologolo fa a sa le mophatong wa Materiki, go sutlha tikerii ya ntlha ya Bodirelaloago go filtha a e tlhatlaganyetsa ka ya bobedi, ke ntse ke lomile segaswa ka meno. Jaanong fa ke re ke tla kgwa mowa, ke jela ka mogopo o moswaana, go nna jaana! O raya gore tota nka mo itebatsa jang ke senyegetswe go le kanakana? Tsaya fa, o bone!"

- 6.1.1 Mmui wa mafoko ano ke mang? (2)
- 6.1.2 Gore mmui a bue mafoko a, go diragetse eng? (4)
- 6.1.3 Motho yo o mo kwadileng mo go 6.1.1 o ne a dira kwa kae? (2)
- 6.1.4 Neela ka bokao jwa mela e e latelang:
- Go nna nko le lemina
  - Go kgwa mowa
  - Go jela ka mogopo o moswaana
  - Go loma segaswa ka meno
- 2x4= (8)

- 6.1.5 Tshenyegelo e go buiwang ka ga yone ke ya eng? Tlhalosa. (4)
- 6.1.6 **Tsaya fa, o bone** ke eng se Tlhagale a se newang? (2)
- 6.1.7 Mmui o ne a ipusolosetsa jang mo go Tselane? (4)
- 6.1.8 Tselane a re ke eng se se dirileng gore a dumele go nyalwa? (2)
- 6.1.9 Mmui ke morwa mang? (2)
- [30]**

O nkutlwe

- 6.2 “Banelwa bantsho mo khutshweng eno, mowa wa tlhabologo ba o nole le moro”.
Dumalana le nna mme o tlhagise mabaka a a totobatsang ntlha eno. Karabo e se fete tsebe le halofo.

MADUO A KAROLO YA C: [30]

PALOGOTLHE: 120